

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Юлія МЕЛЬНІКОВА

16 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Верифікація та фактчек

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 061 Журналістика

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна
програма

«Журналістика»

(назва освітньої програми)

Факультет філології та соціальних комунікацій

(назва факультету)

Бердянськ, 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Верифікація та фактчек» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 Журналістика, освітньо-професійної програми «Журналістика».

Розробники:

Юлія МЕЛЬНІКОВА, доцент кафедри соціальних комунікацій, кандидат філологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних комунікацій 16 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Юлія МЕЛЬНІКОВА)

Гарант освітньо-професійної
програми

(підпис)

(Юлія МЕЛЬНІКОВА)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 06 Журналістика	вибіркова навчальна дисципліна	
	Спеціальність 061 Журналістика		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: Журналістика	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
Мова навчання: українська		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		Лекції	
	20 год.	6 год.	
	Практичні, семінарські		
	20 год.	4 год.	
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
	80 год.	110 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	год.		
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40% / 60%

для заочної форми навчання – 10% / 90%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Верифікація та фактчек» є опанування навичок критичного мислення та верифікації інформації, а також підготовки матеріалів такого різновиду журналістського розслідування, як фактчек – перевірки та викриття популізму, політичних маніпуляцій, фактичних спекуляцій на болючих соціальних темах у риториці спікерів різного рівня та публікаціях ЗМІ.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Верифікація та фактчек» є:

- розглянути особливості інформаційного середовища у епоху постправди;
- розібратися із основними поняттями, якими оперує формат фактчек: верифікація, фактчек, фейк, маніпуляція, джинса, пропаганда, популізм, лобіювання.
- познайомитися із основними правилами інформаційної гігієни;
- опанувати технологію верифікації контенту (текст, фото, відео, соціальні мережі);
- навчитися писати журналістські матеріали аналітичного типу за концептом «фактчек».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- загальний стан і особливості інформаційного середовища в епоху постправди;
- основні поняття, якими оперує формат фактчек: верифікація, фактчек, фейк, маніпуляція, джинса, пропаганда, популізм, лобіювання;
- основні правила інформаційної гігієни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- застосовувати на практиці набуті в курсі теоретичні знання;
- критично мислити, самостійно аналізувати різнорівневі процеси в сучасних ЗМІ;
- структурувати й систематизувати свої знання у галузі фактчекінгу;
- аналізувати публікації на задану тематику в різних типах преси;
- адекватно інтерпретувати тенденції розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- писати журналістські матеріали аналітичного типу.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Епоха постправди та фейкові небезпеки

Тема 2. Структура українського медіаринку та її вплив на якість контенту

Тема 3. Журналістика сенсу та її формати

Тема 4. Ключові питання верифікації

Тема 5. Верифікація інформації із соціальних мереж

Тема 6. Верифікація фото та відеоконтенту

Тема 7. Концепція формату фактчек.

Тема 8. Об'єкти дослідження фактчеку

Тема 9. Доказова база фактчеку

Тема 10. Юридична відповідальність журналістів і редакцій

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб.	інд.	с. р.		л	пр	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Епоха постправди та фейкові небезпеки	12	2	2			8	12	2				10
Структура українського	12	2	2			8	12					12

медіаринку та її вплив на якість контенту												
Журналістика сенсу та її формати	12	2	2			8	12					12
Ключові питання верифікації	12	2	2			8	12		2			10
Верифікація інформації із соціальних мереж	12	2	2			8	12					12
Верифікація фото та відеоконтенту	12	2	2			8	12	2				10
Концепція формату фактчек	12	2	2			8	12	2				10
Об'єкти дослідження фактчеку	12	2	2			8	12		2			10
Доказова база фактчеку	12	2	2			8	12					12
Юридична відповідальність журналістів і редакцій	12	2	2			8	12					12
Разом за модулем 1	120	20	20			80	120	6	4			110
Усього годин	120	20	20			80	120	6	4			110

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
Модуль 1			
1.	Епоха постправди та фейкові небезпеки	2	2
2.	Структура українського медіаринку та її вплив на якість контенту	2	
3.	Журналістика сенсу та її формати	2	
4.	Ключові питання верифікації	2	
5.	Верифікація інформації із соціальних мереж	2	
6.	Верифікація фото та відеоконтенту	2	2
7.	Концепція формату фактчек	2	2
8.	Об'єкти дослідження фактчеку	2	
9.	Доказова база фактчеку	2	
10.	Юридична відповідальність журналістів і редакцій	2	
Разом		20	6

5. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Епоха постправди та фейкові небезпеки	2	
2.	Структура українського медіаринку та її вплив на якість контенту	2	
3.	Журналістика сенсу та її формати	2	
4.	Ключові питання верифікації	2	2
5.	Верифікація інформації із соціальних мереж	2	
6.	Верифікація фото та відеоконтенту	2	

1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5			
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Вид роботи	Бал	Критерії оцінювання
Усний виступ на практичному занятті та виконання письмового завдання, тестування	5 балів	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
	4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	3 бали	У цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
	2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
	1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
	0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
Доповнення виступу:	2 бали	отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.
	1 бал	отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну

		думку
Суттєві запитання до доповідачів:	2 бали	отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми
	1 бал	отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається
Підготовка творчих завдань (журналістські матеріали різних жанрів, презентації)	2 бали	Творчий продукт логічно структурований, грамотно написаний. Тема розкрита повністю
	1 бал	Завдання виконане з помилками, неграмотно. Тема не розкрита, продукт не відповідає поставленій меті

10. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

11. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій.
2. Плани практичних занять.
3. Плани самостійних занять.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бель Б., Бурмагін О., Патора Т., Хоменок О.. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL : <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
2. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ: ТОВ "Софія-А", 2016. 184 с.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник. Дніпро : ЛІРА, 2017. 133 с.
4. Посібник з верифікації. 130 с. https://verificationhandbook.com/book_ua/
5. Соцмережі: нові правила використання в журналістських матеріалах. Рекомендації від ІМІ. 29.11.2018. URL: https://imi.org.ua/articles/sotsmerezhi-novi-pravyla-vykorystannia-v-zhurnalisticheskikh-materialakh-rekomendatsii-vid-imi/?fbclid=IwAR0Ur6ap0ILsme3Xz_2gH9WwA-SM9TFV9Udu1xN20g2Y3PiyIKmCfh_EzQQ

Допоміжна

1. Доступ до інформації : навчальний посібник. К., 2008. 72 с.
2. Доступ до публічної інформації. Міністерство юстиції : сайт. URL : https://minjust.gov.ua/publ_info
3. Журналістське розслідування: основи : відеокурс. *Детектор медіа* : сайт. <https://video.detector.media/courses/zhurnalistiski-rozsliduvannya-osnovy-i14>
4. Івин А. А. Логика для журналістів : учебник / А.А. Ивин. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 224 с.
5. Іванов В. Ф. Вимоги до роботи з фактами та джерелами інформації в мас-медіа С. 17-20. URL : file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/is_2015_22_5.pdf
6. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння. Серія : Медіакритика. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
7. Солодка Л.І. Логіка. Методи логічного аналізу тексту : навчальний посібник / Л. І. Солодка. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 68 с.
8. Теоретичне обґрунтування тренду фактчек як формату журналістики. *Без брехні: фактчек політичної риторики* : сайт. URL : <http://bez-brehni.com/?p=3856>
9. Халер М. Пошук і збір інформації : навчальний посібник / за ред. В. Ф. Іванова, А. Коль. К. : Академія Української преси, 2006. 308 с.
10. Які ризики для журналістів має використання інформації з анонімних джерел? 19.09.2017. *Інститут медіаправа*. URL : <https://cedem.org.ua/consultations/yaki-ryzyky-dlya-zhurnalistiv-maye-vykorystannya-informatsiyi-z-anonimnyh-dzherel/>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ
2. Медіатека факультету філології та соціальних комунікацій (56208)
3. Медіатека кафедри соціальних комунікацій
4. VOXUKRAINE: сайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/tag/voks-chek/>
5. Бех Брехні : сайт. URL: <http://bez-brehni.com/>
6. Детектор медіа: сайт. URL: <https://detector.media>
7. Доступ до правди : сайт. URL : <https://dostup.pravda.com.ua/help/about>
8. Європейський центр журналістики (EJC). URL : <http://ejc.net>
9. Інститут масової інформації: сайт. URL: <https://imi.org.ua/>
10. Інститут медіаправа: сайт. URL: <https://cedem.org.ua/organization/institut-media-prava/>
11. Медіакритика : сайт. URL: <https://ms.detector.media/trends/mediacriticism/>
12. СтопФейк: сайт. URL : <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>
13. Телекритика: сайт. URL: <https://telekritika.ua/>